

Uit de volgende cijfers, waarvan de gegevens door mij ontleend werden aan de *Vijfjaarlijksche overzichten der sterfte in Nederland* en aan de *Jaarcijfers van de Centr. Commissie voor de statistiek*, blijkt nu, dat inderdaad de sterftecijfers voor hartaandoeningen zijn toegenomen.

Op 100 000 inwoners stierven aan:	1875—1880	1880—1885	1885—1890	1890—1895
1. kanker	50	58	69	79
2. chronische ziekten der ademhalingswerktuigen (excl. longtering)	142	129	120	109
3. org. hartsgebr., aneurysma	45	50	57	60
4. hart- en vaatziekten, rheumatismus, arthritis .	21	20	20	28

Ik acht het bijgevolg volstrekt niet uitgesloten, dat zowel de toenemende sterfte aan kanker als de afnemende sterfte aan chronische ziekten der ademhalingsorganen, voor een groot deel althans, slechts een schijnbare is.

Utrecht, 10 Dec. 1899.

C. EIJKMAN.

Het is jammer, dat de Heeren DENEKAMP en HIJMANS zich in dit *Tijdschrift* blz. 1167 tot een eenigszins schampere opmerking hebben laten verleiden over het door mij ingezondene in n°. 23, dat — als zij juist hadden gelezen — niets meer bedoelde te zijn dan een „bijdrage, mede een bewijs voor” onze door Dr. TEN S. op den voorgrond geplaatste onwetendheid in zake morbus Barlowii. „Iets geheel nieuws” te zeggen (conf. blz. 1167) is heusch niet door mij bedoeld. *Indien* er iets nieuws is gezegd, was Dr. TEN S. de auctor.

Evenzoo trachten de H.H. D. en H. mij toe te dichten als zou ik spir. amm. anis. als specificum tegen morbus Barlowii willen aankondigen, maar ook hier zou een goede lezing van mijn mededeeling hen juist het omgekeerde hebben doen begrijpen. De duidelijke reactie nà het gebruik van spir. amm. anis. schijnt mij in „dezen casus” een geheel andere oorzaak te hebben; ik zal mij echter wel wachten hieromtrent hypothesen het licht te doen zien. Ik blijf meenen, dat het standpunt van Dr. TEN S. veiliger, practischer en wetenschappelijk juister is dan het zich verdiepen in speculatie's en droomerijen, die geen grondig onderzoek tot „stimulans” hebben. Buiten de gelegenheid zijnde om degelijke onderzoekingen te verrichten bepaal ik mij derhalve steeds tot eenvoudige mededeelingen of objectieve bijdragen.

Putten (G.), 13 Dec. 1899.

ARTS HAENTJENS.